

ŠKOLITELSKÝ POSUDEK

Daniel Hájek: *Srovnání vize kultury O. Spenglera a A. L. Kroebera* (Bakalářská práce)
Ústav etnologie FF UK, Praha 2013, ss. 106.

Na první pohled je zjevné, že bakalářská práce Daniela Hájka srovnávající klíčové dílo O. Spenglera a *Konfiguracemi* (jež jsou ve sféře etnologie spíše dílem ojedinělým a vcelku málo známým mimo oblast etnologie) A. L. Kroebera představuje počín *mimořádný* (to bych rád podtrhl), mimořádný zdaleka nejen svým rozsahem (plných sto stránek), ale i – a to především – reflexivním přístupem, v němž si komplementárně hrají rovina a metarovina, přístupem, jenž zrcadlí autorovu vysoce přijatelnou znalost filozofie, tak u nápadnou schopnost analytičnosti, docházející svého naplnění v jednotlivých konceptuálních rozborech, ať už O. Spenglera nebo A. L. Kroebera. Oceňuji, jak se Daniel Hájek dokázal brilantně orientovat a vlastně analyticky uchopit obě rozsáhlá, ba mamutí díla, tedy *Zánik O. Spenglera* na jedné straně *Konfigurace kulturního růstu* A. L. Kroebera na straně druhé. A tak analýzy, jež zaplňují konkrétní kapitoly díla Daniela Hájka, dokázaly přiblížit ne právě průhledná témata jako kultura versus civilizace, superorganické, cykly, srovnávací morfologie, abych uvedl alespoň některá.

Také závěrečné srovnání „mystik“ a „dogmatik“; „pragmatik“ či pragmatista, jak píše Daniel Hájek, a „opatrník“, respektive „zlověstný (velmi dobře) Spengler oproti neutrálnímu Kroeberovi, „který odmítá věštit budoucnost“. Ne dosti na těchto řekněme poněkud personálnějších charakteristikách; klíčové je spíše Hájkovo zjištění, že pro oba zkoumané autory „platí záповěď vysvětlování“; akcent leží na popisu vztahů a pravidelností, jež se – podotknu – pravidelně objevují v tomto typu zkoumání. To podle Daniela Hájka znamená (cituji dál), že (Spengler i Kroeber) zkoumají celky; kulturu jako organismus vyššího řádu, což může možná připomenout Lea Frobenia a jeho „Kulturkunde“, jež je patrně v leckterém ohledu Spenglerovi blízké, či v Kroeberově případě „vzorec“, jemuž Daniel Hájek věnuje bedlivou pozornost v kapitole/oddílu 3.7. Je vhodné dodat, že oba autory spojuje superorganické vidění kultury (můžeme se na okamžik vrátit k Frobeniovi?). Naproti tomu hledání cyklů, civilizačních, dějinných, nebo jejich odmítání od dob Sv. Augustina; to je skoro topické téma evropské filozofie dějin, i když určité méně vypracované podoby lze najít i mimo Evropu, v Evropě je cyklické pojetí historie spjata především s A. Toynbee-em. Ale vraťme se k našemu autorovi: Daniel Hájek má nepochybně pravdu, konstatuje-li v samém závěru, že „když se vrátíme k Voltairově eseji, a od ní odvíjejících se dvou proudy *filosofie dějin*, můžeme říci, že Spengler má spekulativnost blíže k hegelovskému pojetí, Kroeber důrazem na data k herderovskému, oba však překračují data ve prospěch hledaného zobecnění, ústícího v popis určitého pravidelně se opakujícího cyklu ve vývoji kultur“ (strana 102).

Možné náměty k diskusi lze shrnout jednak na otázku po doplnění německojazyčné literatury ke Spenglerovi (tradiční a vyhledávané téma), jednak na otázku po funkčnosti nebo organičnosti kapitol přinášejících biografie obou zkoumaných autorů. Jsou spíše dobře vypracovaným doplňkem; málo souvisí s Hájkovým reflexivním stylem. Povzdech, že autor neuvedl velmi sporadické české zájmy o Spenglera: dávný Josefa Šusty a novější Martina C.

Putny. I když projevy českých učenců nejsou součástí směřování Daniela Hájka, troufám si tvrdit, že stojí za četbu.

Shrnuji: mimořádné díla Daniela Hájka, daleko přesahující požadavky bakalářské, ba magisterské práce, jednoznačně doporučuji k obhajobě s návrhem „výborné“.

Doc. PhDr. František Vrhel
Ústav etnologie FF UK

Praha, 17. 8. 2013